

Inkomensondersteunend armoedebeleid 2016-2019

Afdeling
Samenleving

april 2015

Inhoud

0. Samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. Armoede	5
2.1 Alleenstaande ouders	5
3. Armoede in relatie tot de decentralisaties	7
3.1 Armoede en de Participatiewet	7
3.2 Armoede en de Jeugdwet	7
3.3 Armoede en Wmo	7
4. Veranderingen in bijstand en inkomensondersteuning	8
4.1 Invoering kostendelersnorm	8
4.2 afschaffing alleenstaande oudernorm	8
4.3 Afschaffing categoriale bijstand	8
4.4 Individuele bijzondere bijstand	9
4.5 Individuele studietoelage	9
4.6 Individuele inkomensvoet	9
4.7 Overheveling inkomensondersteuning chronisch zieken en gehandicapten	9
5. Inkomensondersteuning in Diemen	10
5.1 Inzicht in de doelgroep	10
5.2 Huidige situatie	11
6. Inkomenseffectrapportage	13
7. Koersbepaling aanvullende inkomensondersteuning	14
8. Financiën	19
8.1 extra kosten budget armoedebeleid en participatiebudget	19
9. Effectmeting	20
10. Cliëntenparticipatie	21
Bijlage 1: De wettelijke veranderingen per 1-1-2015	22
Bijlage 2: Gebruiksindicatoren bijzondere bijstand	23
Bijlage 3: toelichting op de bestaande voorzieningen	25
Bijlage 4: Casus effect van het nieuwe beleid	27
Bijlage 5: Inkomensgrenzen in euro's	28
Bijlage 6: Advies cliëntenraad en bestuurlijke reactie	29
Bijlage 7: afkortingen	32

0. Samenvatting

In de inleiding (hoofdstuk 1) leest u dat het armoedebeleid aan vernieuwing toe is. Dit heeft te maken met de politieke wensen vanuit het coalitieakkoord, de ambities van het Rijk op het gebied van armoedebestrijding en met de decentralisaties in het sociaal domein vanaf 2015. Vervolgens wordt het onderwerp armoede verder verdiept en geeft het college aan waarom een integrale aanpak gewenst is die zowel economische als maatschappelijke participatie stimuleert (hoofdstuk 2). Vanuit de invalshoeken van de drie decentralisaties binnen het sociaal domein wordt de relatie met het armoedebeleid gelegd, waarbij het belang wordt benadrukt het armoedebeleid stevig te verankeren in een integrale aanpak (hoofdstuk 4). Er volgt een toelichting op alle technische veranderingen die voortvloeien uit de participatiewet en welk pakket aan inkomensondersteunende voorzieningen momenteel beschikbaar is in Diemen (Hoofdstuk 4 en 5). Op basis van een externe inkomenseffectrapportage (hoofdstuk 6) wordt vervolgens de verbinding gelegd tussen de ambities van het college en de gewenste maatregelen (hoofdstuk 7). De financiële gevolgen van het voorgelegde beleid zijn verwerkt in hoofdstuk 8. Tenslotte wordt de betrokkenheid van de WWB-cliëntenraad beschreven bij het tot stand komen van het beleid en geeft het college een voorzet hoe zij aankijkt tegen het meten van de effectiviteit van het gewenste beleid (hoofdstuk 9 en 10).

1. Inleiding

Op 1 januari 2015 is de Participatiewet ingevoerd. Een aantal uitgangspunten rondom de bijzondere bijstand zijn hierdoor gewijzigd. In algemene zin wordt ten aanzien van het gemeentelijk armoedebeleid door het Rijk verwacht dat gemeenten meer maatwerk gaan bieden. Gemeenten krijgen daarom vanaf 2014 structureel extra ongeoormerkte Rijksmiddelen. Preventie van schulden en aanvullende inkomensondersteuning ten behoeve van kinderen zijn daarbij door het Rijk als speerpunten benoemd. Indien gewenst kan dit geld dus worden ingezet voor de intensivering van het lokale beleid. Elke gemeente is echter vrij om zelfstandig invulling te geven aan de landelijke en lokale ambities op het gebied van armoedebestrijding. Tenslotte zijn naast de Participatiewet ook de Jeugdzorg en de zorg voor langdurig zieken en ouderen overgeheveld naar de gemeente. Ten aanzien van het armoedebeleid vragen de nieuwe taken om een heroriëntatie. Naast deze landelijke veranderingen zijn in het coalitieakkoord 2014-2017 en het beleidsplan Werk en Inkomen 2013-16 diverse ambities en doelen in relatie tot het gemeentelijk armoedebeleid vastgesteld. Gezien al deze ontwikkelingen staat in 2015 het onderwerp armoedebeleid op de agenda van de gemeenteraad.

In deze beleidsnota ligt de focus op de invoering van nieuwe maatregelen op het gebied van lokale inkomensondersteuning. Het college is van mening dat hiermee voor de komende jaren opnieuw een stevig fundament voor preventie en bestrijding van armoede en schulden is gelegd, waarmee invulling wordt gegeven aan de landelijke doelstellingen en de ambities uit het coalitieakkoord. De nota is tot stand gekomen na twee werksessies met de vakwethouder en diverse beleids- en uitvoerend medewerkers. In de raadscommissie van 10 maart 2015 is het onderwerp armoede met een afvaardiging van de raad besproken. Er zijn ook 5 persoonlijke interviews afgenomen met alleenstaande ouders uit de doelgroep. Tenslotte is de WWB cliëntenraad gevraagd advies uit te brengen over het voorgelegde pakket aan maatregelen.

Bij het opstellen van deze notitie bestond nog geen duidelijkheid over het financieel meerjarenperspectief. In het bestek van de begroting 2016 en verder bestaat hierover meer duidelijkheid. In dit kader zal dan ook worden gezien of en in hoeverre voor de in deze notitie voorgestelde maatregelen financiële ruimte aanwezig is.

De voorstellen in deze nota worden gebundeld met de beleidsvoornemens met betrekking tot sociaal isolement en armoede in het kader van het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2016-2019. Wmo. Eind 2015 worden hieraan ook de maatregelen die voortkomen uit de evaluatie van het beleidsplan schuldhulpverlening 2012-2015 toegevoegd. Tezamen vormen al deze maatregelen het actieplan armoedebestrijding Diemen. Dit plan wordt begin 2016 aan de raad ter informatie gezonden. Het college zal de voortgang van al deze maatregelen actief volgen. De raad wordt eind 2017 tussentijds geïnformeerd over de voortgang en effectiviteit van het armoedebeleid.

2. Armoede

Armoede is een maatschappelijk probleem en raakt verschillende beleidsterreinen zoals jeugd, zorg/gezondheid, welzijn en Werk en Inkomen. Maatschappelijk niet mee kunnen doen, sociale uitsluiting, eenzaamheid en geen/weinig geld of werk hebben (en zich hiervoor schamen) staan vaak niet los van elkaar. Het zijn omstandigheden die op elkaar ingrijpen. Vaak hebben mensen hulp nodig om de armoedespiraal te doorbreken. Het college is van mening dat de uitdaging bij armoedebestrijding in Diemen breder ligt dan alleen maar het verstrekken van bijzondere bijstand. Naast hulp bij het voorkomen en oplossen van financiële problemen is tijdelijke ondersteuning om maatschappelijk mee te kunnen doen net zo belangrijk. Kortom, armoedebestrijding is maatwerk en vergt een integrale aanpak. Het armoedebeleid 2016-2019 richt zich daarom op twee sporen:

1. Economische participatie: aanpassing, intensivering en uitbreiding van bestaande maatregelen op het gebied van de bijzondere bijstand en re-integratie (participatiewet).
2. Maatschappelijke participatie: maatregelen gericht op het voorkomen van een sociaal isolement en het stimuleren van maatschappelijke participatie (Wmo).

De raad is begin 2015 schriftelijk geïnformeerd over deze insteek. Tijdens de commissie decentralisaties (maart 2015) is het onderwerp geagendeerd. Door diverse raadsleden is ingebracht dat er bij armoedeproblematiek inderdaad vaak sprake is van een combinatie van economisch en maatschappelijk niet mee kunnen doen. Het is belangrijk het taboe en schaamtegevoelens rondom armoede te doorbreken. Verder is opgemerkt dat vroegsignalering essentieel is. Tijdens deze commissievergadering is ook gevraagd wat we als gemeente kunnen doen tegen armoede en hoe we daar de effectiviteit van meten. In hoofdstuk 9 zijn de suggesties voor het meten van de effectiviteit in concrete acties uitgewerkt.

In de nu voorgelegde nota wordt het bestaande beleid op het gebied van gemeentelijke inkomensondersteuning en schuldhulp beschreven (economische participatie). Voor de volledigheid is ook kort benoemd welke laagdrempelige (gesubsidieerde) voorzieningen er zijn op het gebied van maatschappelijke participatie. U leest wat het college wil behouden, wat er op grond van de Participatiewet moet worden aangepast en met welke concrete maatregelen invulling kan worden gegeven aan de ambities uit het coalitieakkoord, de beleidsnota Werk en Inkomen en de landelijke doelstellingen.

De andere kant van de medaille, het stimuleren van maatschappelijke participatie en ondersteuning bij het voorkomen van een sociaal isolement, wordt een apart thema tijdens de Wmo conferentie in juni 2015. Het college zal daarbij in gesprek gaan met inwoners uit Diemen en ketenpartners op welke wijze het beleid ten aanzien van maatschappelijke participatie kan worden verbeterd. De uitkomst van deze conferentie wordt, met bijbehorende speerpunten, verwerkt als apart hoofdstuk, in het Wmo Meerjarenbeleidplan 2016-2019. Dit plan zal in november 2015 aan de raad ter goedkeuring worden voorgelegd.

2.1 Alleenstaande ouders

In het coalitieakkoord 2014-2017 "ontmoeten en verbinden" is afgesproken dat de komende periode extra aandacht wordt gegeven aan de benarde financiële positie van eenoudergezinnen op het bestaansminimum. Om een nader beeld te krijgen van de problematiek rondom deze doelgroep zijn 5 (anonieme) diepte interviews gehouden onder alleenstaande ouders met een uitkering of parttime inkomsten onder of rond de bijstandsnorm. De interviews bevestigen het beeld dat alleenstaande werkende ouders vaak schulden hebben. Het behouden of verkrijgen van werk is meestal afhankelijk van de beschikbaarheid van kinderopvang. Dat levert in de praktijk veel stress op. Ook ervaren de geïnterviewden soms problemen rondom de bekendheid met bepaalde voorzieningen en de administratieve procedures. Met name werkende alleenstaande ouders ondervinden problemen met verrekeningen of het terugbetalen van bepaalde toeslagen. Een mogelijke oplossing hiervoor is het volgen van een budgetcursus. Het college gaat hiervoor de mogelijkheden onderzoeken.

Uit de onderzoeken van KWIZ¹ blijkt dat werkaanvaarding bij 100, 110 en 120 procent niet voor alle groepen voordelig is en dat sommige huishoudens met kinderen er zelfs op achteruit gaan. Bij het verruimen van de inkomensgrens tot 130 procent heeft dit volgens KWIZ voor nagenoeg alle huishoudtypen tot gevolg dat ze er financieel op vooruit gaan na werkaanvaarding.

¹ Onderzoeksbureau KWIZ heeft in opdracht van het college een minima-effectrapportage opgesteld.

Op deze wijze kunnen de huishoudens die maandelijks geld te kort komen worden behoed voor de armoedeval. Gezien het bovenstaande zijn diverse generieke maatregelen bedacht (hoofdstuk 7) gericht op de doelgroep alleenstaande ouders. Uit de interviews blijkt dat de situatie van alleenstaande ouders individueel bepaald is. Zij ervaren op verschillende gebieden problemen. Zoals bijvoorbeeld het hebben van een sociaal netwerk, de aanwezigheid van schulden of sociaal-maatschappelijke problemen. Maar ook een goede aansluiting van kinderopvang op werktijden of het hebben van informele kinderopvang bepaalt het succes van het combineren van werk en zorg en het verkrijgen van een zelfstandig inkomen. Binnen het Armoedebelid is ervoor gekozen om middels generieke maatregelen een ondersteuning te regelen voor het financiële gedeelte van de problematiek. Voor de overige aspecten ligt het voor de hand om een oplossing te zoeken binnen het in Diemen aanwezige netwerk van algemene voorzieningen. Om deze reden is ervoor gekozen om het aantal generieke oplossingen uit te breiden.

3. Armoede in relatie tot de decentralisaties

De decentralisaties in het sociaal domein versterken de rol van gemeenten om burgers te ondersteunen en meer te laten participeren in de maatschappij. Er worden niet alleen taken en middelen overgedragen, maar er wordt ook verwacht dat de gemeente (nog meer) integraal gaat werken en maatwerk levert. In Diemen is hierin al een flinke slag gemaakt. Zo ondersteunt het Brede HOED Team² alle huishoudens in Diemen die dat nodig hebben bij het oplossen van problemen op de verschillende levensgebieden, waaronder schulden en armoede. Onderstaand volgt een toelichting op het onderwerp armoede bekeken vanuit de drie verschillende decentralisaties cq invalshoeken.

3.1 Armoede en de Participatiewet

Mensen ondersteunen om zich te onttworstelen uit armoede- of schuldenproblematiek is een belangrijke, zo niet de belangrijkste voorwaarde om überhaupt te kunnen participeren in de samenleving. Bij schuldhulpverlening blijkt bijvoorbeeld dat wanneer de financiële situatie eerder stabiliseert ook andere (zorg)interventies effectiever worden. Ook door het voorkomen van escalaties als bijvoorbeeld uit de hand lopende schulden met huisuitzetting als gevolg kunnen belangrijke baten worden geboekt. Bij de decentralisatie van Participatie (Participatiewet) in relatie tot het onderwerp armoede is de centrale vraag hoe beleid en uitvoering (van armoede en schuldhulp) zó kan worden ingezet dat het bijdraagt aan het vergroten van de effectiviteit bij interventies in het gehele sociale domein (dus inclusief jeugdzorg en de langdurige zorg voor ouderen en zieken). Het college wil dit bereiken door het bestrijden van armoede en schulden een stevige positie te geven binnen de integrale aanpak zoals deze door het Brede HOED team is ontwikkeld. In hoofdstuk 5 leest u welke voorzieningen momenteel beschikbaar zijn op het gebied van inkomensondersteuning, schuldhulp en maatschappelijke participatie.

3.2 Armoede en de Jeugdwet

Armoede gaat vaak gepaard met leerachterstanden en soms met meldingen van kindermishandeling. Het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin dat van een bijstandsuitkering of ander laag inkomen moet rondkomen is de afgelopen jaren met meer dan tien procent gestegen. Recent landelijk onderzoek van de werkgroep "Kinderen in Tel"³ geeft aan dat met de juiste aanpak van armoede bij kinderen de kans groot is dat er op termijn minder jeugdzorg nodig is. Een goede afstemming tussen jeugdzorgbeleid en armoedebelief is daarom van groot belang. Dit vormt een extra argument om het armoedebelief stevig te verankeren in de bestaande multidisciplinaire aanpak.

3.3 Armoede en Wmo

De wijzigingen in de zorg zullen er mogelijk toe leiden dat een grotere groep mensen met een zorgbehoefte langer thuis (moet) blijven wonen. Met name huishoudens met een laag inkomen kunnen hier problemen bij gaan ondervinden omdat er aan langdurige zorg ook vaak verborgen kosten zijn verbonden.

De begeleiding en ondersteuning is vanuit de AWBZ per 2015 overgeheveld naar de Wmo. Het rijk koppelt de begrippen 'ziekte' en 'armoede' vanuit beleidsmatig oogpunt niet aan elkaar. Klanten betalen voor maatwerkvoorzieningen uit de Wmo een door het rijk vastgestelde eigen bijdrage. Deze eigen bijdrage is afhankelijk van het inkomen en een deel van het eigen vermogen. Daarbij is sprake van een accumulatieprincipe waarbij de eigen bijdrage voor bijvoorbeeld hulp bij het huishouden, begeleiding en een scootmobiel nooit meer mag zijn dan de maximale eigen bijdrage die iemand met een bepaald inkomen zou moeten kunnen betalen. Tot 1 januari 2015 bestond er een korting van 33% op de eigen bijdrage. Alle klanten (laag en hoog inkomen) ontvingen een korting van 1/3 op de vastgestelde eigen bijdrage. Deze korting is per 1 januari afgeschaft. Dit betekent dat alle klanten 33% meer eigen bijdrage betalen. Een andere oplossing kan zijn om binnen het Wmo beleid een minimeleid in te voeren voor het innen van de eigen bijdrage. Dit betekent dat het CAK geen eigen bijdrage oplegt tot een door de gemeente aangegeven inkomensgrens. Deze mogelijkheid zal nader onderzocht worden door het college. Een eventueel voorstel hiertoe zal meegenomen worden in het Meerjarenbeleid Wmo.

² Het Brede HOED Team is opgericht in 2014 en samengesteld uit verschillende disciplines van zowel de gemeente als ketenpartners.

³ Kinderen in tel: werkgroep van kinderrechtscollectief bestaande uit: Verwey Jonker Instituut, Defence for Children, Unicef Nederland, Jantje Beton, Johanna kinderfonds, Bernard van Leer foundation, Augeo Foundation, en NSGK (Nederlandse stichting voor het gehandicapte kind).

4. Veranderingen in bijstand en inkomensondersteuning

Door de invoering van de Participatiewet, de Wet maatregelen WWB en de Wet hervorming kindregelingen veranderen diverse zaken rondom de uitkering en de gemeentelijke aanvullende inkomensondersteuning. In het beleidsplan Participatiewet (2014) bent u hierover op hoofdlijnen geïnformeerd. In dit hoofdstuk zijn de veranderingen die een relatie hebben met het gemeentelijk armoedebeleid nader toegelicht. In bijlage 1 zijn de veranderingen ten opzichte van 2014 overzichtelijk in een tabel gezet.

Veranderingen in bijstandsuitkeringen:

1. de invoering van de kostendelersnorm.
2. afschaffing alleenstaande oudernorm.

Veranderingen in aanvullende inkomensondersteuning:

3. afschaffen categoriale bijzondere bijstand
4. Meer maatwerk in de bijzondere bijstand
5. invoering van de individuele studietoeslag
6. invoering individuele inkomenstoeslag
7. overheveling inkomensondersteuning chronisch zieken en gehandicapten naar gemeenten

4.1 Invoering kostendelersnorm

De kostendelersnorm wordt toegepast als iemand een woning deelt met één of meer meerderjarige personen. Het idee achter de kostendelersnorm is dat rekening wordt gehouden met de voordelen van het delen van de kosten binnen één huishouden. Vanaf 1 januari 2015 wordt de kostendelersnorm voor nieuwe klanten toegepast. Voor mensen die al een uitkering kregen voor 1 januari 2015 wordt de kostendelersnorm vanaf 1 juli 2015 toegepast. De verlaging van de bijstandsuitkering ten opzichte van de oude situatie varieert afhankelijk van de gezinsvorm per maand van € 40,- (1 kostendeler) tot € 180,- (3 kostendelers). Vanaf 1 juli 2015 krijgen circa 100 huishoudens in Diemen met de kostendelersnorm, en dus een lagere uitkering, te maken.

4.2 afschaffing alleenstaande oudernorm

De norm voor de alleenstaande ouder vervalft, dit wordt de norm voor een alleenstaande. Dit heeft een verlaging van 20% van de bijstandsuitkering tot gevolg. Het kabinet vereenvoudigt ingaande 2015 de regels voor de tegemoetkoming in de kosten van kinderen. Van de tien bestaande regelingen blijven er vier over: kinderbijslag, kindgebonden budget, kinderopvangtoeslag en de inkomensafhankelijke combinatiekorting. Deze combinatie van toeslagen van de belastingdienst vervangt grotendeels de voormalige gemeentelijke toeslag op de rijksnorm van 20%. Per saldo gaan deze gezinnen er gemiddeld € 15,- per maand op achteruit. Dit kan per geval verschillen omdat er nog meer veranderingen in het kindgebonden budget zijn, zoals verhogingen voor het eerste en tweede kind. In Diemen ontvangen 120 alleenstaande ouders bijstand. Al deze uitkeringen zijn inmiddels aangepast. Er zijn geen uitvoeringsproblemen gesignaleerd.

4.3 Afschaffing categoriale bijstand.

Met categoriale bijzondere bijstand werd op basis van groepskenmerken bijstand verstrekt voor kosten die aannemelijk zijn, maar misschien niet gemaakt zijn. Het rijk wil echter dat gemeenten meer maatwerk gaan bieden. Het kabinet zet dus een streep door deze vorm van inkomensverstrekking⁴. Dit zorgt voor een extra administratieve last voor de gemeente en brengt het gevoel met zich mee dat de doelgroep voorzieningen gaat mijden.

In Diemen zijn daarom per 1 januari 2015 de volgende categoriale regelingen afgeschaft:

- Regeling Chronisch zieken en gehandicapten (€ 250,- per jaar, 120 verstrekkingen per jaar).
- Regeling duurzame gebruiksgoederen AOW-gerechtigden (€ 640,- per drie jaar 25 verstrekkingen per jaar).

Dat wil overigens niet zeggen dat deze mensen geen recht meer hebben op de financiële tegemoetkomingen. Via een aanvraag voor individuele bijzondere bijstand kunnen huishoudens met een minimuminkomen tot 120% nog steeds worden gecompenseerd. Het Rijk maakt overigens een

⁴ Een uitzondering is gemaakt voor de Collectieve Zorgverzekering Minima.

uitzondering voor een gemeentelijke bijdrage aan de Collectieve Zorgverzekering voor Minima. In Diemen blijft deze maatregel, voor de circa 500 deelnemers, dus van kracht.

4.4 Individuele bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand mag alleen worden verstrekt voor kosten die daadwerkelijk zijn of worden gemaakt. Dit moet per individu worden getoetst. De gemeente mag wel beleid maken op basis van groepskenmerken. Deze groepen kunnen dus voor aantoonbare kosten aanspraak maken op individuele bijzondere bijstand. Het college voert al een dergelijk beleid voor kinderen in gezinnen met een laag inkomen. Op basis van aantoonbare kosten wordt bijzondere bijstand verstrekt voor bijvoorbeeld sporten, muziek, een fiets of andere activiteiten waarmee een kind zich kan ontwikkelen. Ook voor AOW-gerechtigden blijft het mogelijk individuele bijzondere bijstand te verstrekken op basis van werkelijk gemaakte kosten. Gezien de afschaffing van de categoriale bijstand voor ouderen is een voorstel hiertoe verwerkt in hoofdstuk 7.

4.5 Individuele studietoeslag

In 2015 is de individuele studietoeslag geïntroduceerd. Deze toeslag moet bepaalde groepen studenten met een arbeidshandicap in staat stellen om een opleiding te volgen. Ook voor deze toeslag bepaalt de gemeente de hoogte en de inkomensgrens. Dit is inmiddels vastgelegd in de verordening individuele studietoeslag Participatiewet 2015.

4.6 Individuele inkomenstoeslag

De langdurigheidstoeslag is in 2015 gewijzigd in een individuele inkomenstoeslag. Dit is een toeslag voor mensen die:

- langdurig moeten rondkomen van een laag inkomen en
- geen zicht hebben op inkomstenverbetering

Het verlenen van deze toeslag is verplicht, maar de gemeente bepaalt zelf de hoogte van de toeslag. Ook mag de gemeente zelf de inkomensgrens bepalen. Dit is inmiddels vastgelegd in de verordening individuele inkomenstoeslag 2015.

4.7 Overheveling inkomensondersteuning chronisch zieken en gehandicapten

De centrale inkomensondersteuning aan chronisch zieken en gehandicapten (WTCG en CER)⁵ is vanaf 2014 (met een bezuiniging) naar gemeenten overgeheveld. Het college heeft een deel van deze beschikbare Rijksmiddelen inmiddels ingezet voor de verhoging van de gemeentelijke bijdrage aan de Collectieve Zorgverzekering voor Minima (CZM). Hierover is de raad in december 2014 geïnformeerd. Voor chronisch zieken en gehandicapten wordt onderzocht of vanaf 2015 in aanvulling op de CZM op grond van de Wmo een forfaitaire⁶ financiële vergoeding kan worden verstrekt. In het kader van het Meerjarenbeleidplan Wmo wordt dit voorstel nader onderzocht en uitgewerkt.

⁵ WTCG: Wet tegemoetkoming Chronisch Zieken en Gehandicapten. CER: compensatie eigen risico.

⁶ De klant hoeft geen kosten aan te tonen.

5. Inkomensondersteuning in Diemen.

Terugblik

De basis voor het huidige armoedebeleid is in 2007 gelegd. Het is met name gericht op het beschikbaar stellen van een breed pakket aan inkomensondersteunende voorzieningen. Nadien zijn diverse technische aanpassingen doorgevoerd zoals het wijzigen van inkomensgrenzen, draagkrachtregels etc. De nadruk lag echter bij hulp om bestaande financiële problemen op te lossen door het verstrekken van bijzondere bijstand. Bij de invoering van de wet schuldhulpverlening in 2012 is de focus verlegd naar een meer preventieve aanpak. Het gaat dan om bijvoorbeeld het periodiek inzetten van “eigen kracht” trainingen, budgetteercursussen en het inzetten van maatjes en vrijwilligers bij kwetsbare huishoudens (via Humanitas en de regenbooggroep). Ter informatie treft u in de bijlage 2 informatie aan over het gebruik van bijzondere bijstand in de afgelopen jaren.

5.1 Inzicht in de doelgroep

Begin 2015 is door onderzoeksbureau KWIZ een meting gedaan naar het aantal huishoudens met een laag inkomen in Diemen. De volgende tabel geeft het aantal huishoudens met inkomens van 100 tot 130 procent van het Wettelijk Sociaal Minimum weer. Het gaat om huishoudens die volgens het CBS⁷ minstens 1 jaar lang een dergelijk inkomen hadden.

Aantal huishoudens naar inkomenscategorie

Inkomen	Doelgroep armoedebeleid 2014 Aantal huishoudens	Percentage ten opzichte van het totaal aantal huishoudens in Diemen
Tot 100%	1.000	8 %
Tot 110%	1.300	10 %
Tot 120%	1.400	11 %
Tot 130%	1.500	12 %

Met een stijging van gemiddeld 100 euro netto per maand komt men in een hogere inkomenscategorie/percentage terecht. Lang niet al deze huishoudens maken overigens gebruik van het armoedebeleid.

Aantal bijstandsuitkeringen in Diemen

Per 1-4-2015 wordt in Diemen aan 624 huishoudens een (aanvullende) uitkering op grond van de Participatiewet (bijstand), loaw, loaz of Bbz verstrekt. Naar huishoudtype is dat als volgt opgebouwd:

Aantal huishoudens naar gezinsvorm

Bijstand, loaw, loaz, Bbz	Aantal huishoudens
Alleenstaanden	93
Alleenstaande ouders	127
Echtpaar/samenwonend	316
AOW+ aanvullende bijstand	
Alleenstaanden	57
Echtpaar/samenwonend	31
Totaal	624

⁷ De gegevens van het CBS zijn gecorrigeerd met in- en uitstroom. De raming van het aantal huishoudens boven 110% is gebaseerd op recent armoedeonderzoek voor de gemeenten Capelle aan den IJssel, Heerhugowaard, Alkmaar, Pijnacker- Nootdorp, Den Haag, Voorschoten en Wassenaar.

Er zijn 182 kinderen van 0-18 jaar die opgroeien in een gezin met een bijstandsuitkering. Het totaal aantal kinderen in gezinnen met een laag inkomen is echter groter. Door StimulansZ⁸ is berekend hoeveel kinderen tot 18 jaar opgroeien in een gezin met een laag inkomen. Voor Diemen levert dit het volgende beeld op:

Aantal kinderen < 18 jr. in huishoudens met een inkomen tot 130 % van het sociaal minimum

100%	110%	120%	130% ⁹
430	530	630	730

Tenslotte is in onderstaande tabel een schatting verwerkt van het aantal pensioengerechtigde huishoudens met een laag inkomen (AOW met eventueel een klein pensioen).

Aantal huishoudens AOW-gerechtigden naar inkomenscategorie

100%	110%	120%	130% ¹⁰
150	300	420	510

Van deze huishoudens is gemiddeld 50 % alleenstaand en 50 % gehuwd/samenwonend.

5.2 Huidige situatie

Het aantal mensen met een bijstandsuitkering is de afgelopen jaren met circa 10% gestegen. De doelgroep neemt dus in omvang toe. In Diemen is na invoering van de Participatiewet in 2015 nog steeds een breed pakket aan inkomensondersteuning en schuldhulpverlening beschikbaar voor inwoners met een laag inkomen. Er zijn ook veel door de gemeente gesubsidieerde activiteiten op het vlak van maatschappelijke participatie beschikbaar. In bijlage 3 van deze nota zijn de verschillende inkomensondersteunende voorzieningen toegelicht. In Diemen zijn de volgende voorzieningen en regelingen beschikbaar:

Bijzondere bijstand en miniregelingen:

- Individuele bijzondere bijstand
- Bijdrage in de Collectieve Zorgverzekering voor Minima (120%)
- Individuele inkomensvoet
- Individuele studietoelage
- Participatieregeling voor kinderen
- PC regeling voor kinderen die naar de middelbare school gaan
- Gratis ID kaart

Stimuleren re-integratie

- Wettelijke vrijlatingen van inkomsten op grond van de Participatiewet
- Uitstroom premies
- Premies voor het succesvol afronden van een training of cursus gericht op uitstroom

Schuldhulp

- Schuldhulpverlening (advies, begeleiding en minnelijke regelingen)
- Budgetbegeleiding, inzet maatjes en vrijwilligers via Vonk en Humanitas
- Budgetbeheer
- Inzet van Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP)
- Eigen kracht training
- Budgetteer cursussen
- Thuisadministratie

⁸ Stimulansz is een kennis- en adviespartner in het sociaal domein.

⁹ Schatting, door Stimulansz is tm 120% berekend.

¹⁰ Schatting, door Stimulansz is tm 120% berekend.

Overige

- Kwijtschelding gemeentebelasting
- Subsidiëring van de Voedselbank Diemen

Maatschappelijke participatie.

Binnen de gemeente Diemen zijn een groot aantal algemene voorzieningen voorhanden die maatschappelijke participatie bevorderen. Dit zijn laagdrempelige gesubsidieerde activiteiten met geen of een beperkte eigen bijdrage. Voorbeelden hiervan zijn onder andere:

- Stadspas, voor iedereen in Diemen met een laag inkomen (tot 110% bijstand)
- Diverse activiteiten voor senioren zoals zondagmiddag podium, dansexpressie, Yoga, koffie inloop 50 +.
- Diverse hobby, spel en sportieve activiteiten zoals: computerclub, naailes/knutselen/creatieve inloop bridgeclub, klaverjassen, zumba, koersbal, line-dance, tai chi, dansen, bingo,
- Buurtlunches (voor en door bewoners)
- Etc.

6. Inkomenseffectrapportage

Om inzicht te krijgen in de financiële effecten van mogelijke maatregelen op het netto besteedbaar inkomen (en de mogelijke extra kosten voor de gemeente), is een inkomenseffectrapportage opgesteld door onderzoeksbureau KWIZ. Er is bij dit onderzoek conform de wens van de raad gebruik gemaakt van de kengetallen van het Nibud. In aanvulling op dit lokale onderzoek zijn ook de conclusies van een landelijk onderzoek van KWIZ bij 8 verschillende gemeenten (waaronder Diemen) verwerkt in onderstaande conclusies:

Rijksmaatregelen en gemeentelijke maatregelen

De meeste minimahuishoudens komen maandelijks tekort voor het betalen van hun vaste lasten en basisbehoeften. Ondanks de landelijke en gemeentelijke regelingen. Het gemeentelijk minimabeleid compenseert dit tekort maar gedeeltelijk. Het effect van de gemeentelijke regelingen is een stuk lager dan de bijdrage van het Rijk. Gemeenten kunnen maar tot op zekere hoogte bijdragen aan een verbetering van de inkomenspositie van minima.

Verruiming financiële maatregelen

Huishoudens die minstens drie jaar op een inkomen tot 100 procent van de bijstandsnorm leven hebben het meeste baat bij de gemeentelijke armoederegelingen. Het onderzoeksbureau suggereert bestaande minimaregelingen of bijvoorbeeld de individuele inkomensloeslag te verruimen. Dit heeft uiteraard een positief effect op het besteedbaar inkomen.

Verruiming lokale inkomensgrenzen

Werkaanvaarding is bij een inkomensgrens voor de bijzondere bijstand van 100, 110 en 120 procent niet voor alle groepen voordelig. Pas bij een inkomensgrens van 130 procent gaan nagenoeg alle huishoudtypen er financieel op vooruit. De armoedeval kan verder beperkt worden met een zogenaamd getrappt draagkracht systeem. Dat betekent dat mensen met een inkomen tussen bijvoorbeeld 130 en 140 procent van de bijstandsnorm alsnog voor een deel van de bijzondere bijstand in aanmerking kunnen komen.

Premiebeleid

Door het verstrekken van een uitstroompremie kan de armoedeval tijdelijk worden opgevangen. Ook dit kan stimulerend werken in het re-integratiebeleid. Zeker in combinatie met het verhogen van de inkomensgrens voor de bijzondere bijstand.

Verhogen van de bijdrage aan de Collectieve Zorgverzekering voor Minima

Een uitbreiding van de collectieve ziektekostenverzekering kan huishoudens behoeden voor onverwachte uitgaven en compenseren voor eventueel verlies van de bijdragen uit de Wtcg en de CER. Door deelname aan deze verzekering krijgen mensen bovendien een premiekorting op de basispremie en de verplichte eigen bijdrage. Door het uitgebreide pakket zijn veel kosten afgedekt. Ook dit heeft een positief effect op het netto besteedbaar inkomen.

7. Koersbepaling aanvullende inkomensondersteuning

Na invoering van de Participatiewet wordt door het Rijk verwacht dat gemeenten meer maatwerk gaan bieden in het lokale armoedebeleid. In maart 2013 heeft de gemeenteraad op het terrein van Werk en Inkomen reeds haar koers bepaald met het vaststellen van de nota 'Werk en Inkomen 2013-2016'. In deze nota is de lijn uitgezet voor de periode 2013-2016 aan de hand van een visie, missie en bijbehorende doelen. De visie op werk en inkomen luidt als volgt:

“Mensen uit Diemen doen zowel economisch als sociaal mee naar vermogen. Economische zelfredzaamheid en participatie is daarbij het streven. Voor mensen die uit een uitkeringssituatie komen moet werken ook echt gaan lonen. Misbruik wordt bestraft. Aanvullende inkomensondersteuning is gericht op het bieden van perspectief. Preventie van misbruik van uitkeringen door goede voorlichting over de consequenties van misbruik (om grotere problemen te voorkomen) en daadwerkelijke sanctionering/afstemming bij misbruik heeft hoge prioriteit.”

In het coalitieakkoord 2014-2017 wordt deze visie nog eens bevestigd. Daarbij is de ambitie gesteld om de komende periode extra aandacht te geven aan de benarde financiële positie van eenoudergezinnen op het bestaansminimum. Ook wil het college graag mogelijkheden uitwerken om de armoedeval te bestrijden zonder dat dit ten koste gaat van het niveau van inkomensondersteuning. Tenslotte is in de beleidsnota Participatiewet (2014) toegezegd dat nieuwe draagkrachtregels onderdeel uitmaken van het armoedebeleid. Samengevat zijn in de beleidsnota Werk en Inkomen en het coalitie akkoord de volgende doelen gesteld:

- Het opstellen van nieuwe draagkrachtregels, in lijn met de Participatiewet.
- Herijking van de draagkrachtregels om de armoedeval te beperken.
- Het uitwerken van maatregelen om de financiële positie van alleenstaande ouders te verbeteren.
- Extra aandacht voor de ondersteuning van alleenstaande ouders die belemmeringen ondervinden bij het aanvaarden van werk.
- Herijking van de stimuleringspremie voor vrijwilligerswerk. Deelname aan re-integratie activiteiten of het leveren van een tegenprestatie.
- Preventie, goede voorlichting en een snelle afhandeling van aanvragen.

Bij het vertalen van deze doelstellingen naar concrete maatregelen op het gebied van inkomensondersteuning is gebruik gemaakt van een extern onderzoek dat uitgevoerd is door onderzoeksbureau KWIZ. Dit heeft geleid tot onderstaand pakket aan maatregelen:

Maatregel 1	
Verhogen inkomensgrens individuele bijzondere bijstand	
Aanpassing beleid	Verhogen van de inkomensgrens (inclusief stadspas) van 120% naar 130% van de bijstandsnorm.
Speerpunt coalitie akkoord/beleidsnota werk en inkomen	<ul style="list-style-type: none"> • deze maatregel versterkt de financiële positie van de totale doelgroep, inclusief de alleenstaande ouders. • het beperkt de armoedeval • het voorkomen van schulden • herijking bijzondere bijstand beleidsregels
Toelichting	Door het verhogen van de inkomensgrens kan een grotere groep mensen gebruik blijven maken van de individuele bijzondere bijstand. Dit versterkt de financiële positie van mensen met een laag inkomen omdat het besteedbaar inkomen voor algemene kosten van het bestaan toeneemt. Het inkomen tussen de 100% en 130% wordt bij het berekenen van de draagkracht niet in aanmerking genomen. Dit beperkt ook de armoedeval want tot een hoger inkomensniveau kan een beroep worden gedaan op bijzondere bijstand.
Doelgroep	Alle inwoners van Diemen met een inkomen tussen de 100% en 130% van de bijstandsnorm.

Maatregel 2		De draagkrachtsystematiek.
Aanpassing beleid	Bij het beoordelen van het recht op bijzondere bijstand wordt de toepasselijke Rijksnorm voor het betreffende huishouden als grondslag gehanteerd. De kostendelersnorm blijft buiten beschouwing. Voor alleenstaande ouders wordt bij het berekenen van de draagkracht de bijstandsnorm (70% WML ¹¹) verhoogd met 20% tot 90 % van het WML. De bijstandsnorm in het kader van de draagkrachtberekening bedraagt dan voor alleenstaanden 70% WML (rijksnorm alleenstaanden), voor alleenstaande ouders 90% WML (rijksnorm alleenstaanden + fictieve verhoging 20%) en 100% WML voor gehuwden/samenwonenden. De inkomensgrens waaronder geen draagkracht aanwezig wordt geacht bedraagt 130% (maatregel 1) van de toepasselijke norm.	
Speerpunt coalitie akkoord/beleidsnota werk en inkomen	<ul style="list-style-type: none"> • deze maatregel versterkt de financiële positie van de totale doelgroep • het beperkt de armoedeval • het voorkomen van schulden • herijking bijzondere bijstand beleidsregels. • extra aandacht voor de financiële positie van alleenstaande ouders. 	
Toelichting	<p>Het college is geen voorstander van het hanteren van kostendelersnormen bij het berekenen van draagkracht. Voor overige minima brengt het toepassen van de kostendelersnorm bij de draagkrachtberekening een complexe uitvoeringspraktijk met zich mee. Voor een eenvoudige aanvraag moet dan een uitgebreid onderzoek worden gedaan of de kostendelersnorm van toepassing is en zo ja hoeveel deze dan bedraagt. Pas dan kan de inkomensgrens worden bepaald. Dit staat in de meeste gevallen niet in verhouding tot de verstrekking.</p> <p>Door het vervallen van de alleenstaande oudernorm wordt de grondslag voor de berekening van de draagkracht voor alleenstaande ouders lager. Dit staat haaks op het coalitieakkoord. Het verzwakt de financiële positie van deze doelgroep omdat een beperktere groep "overige minima" toegang heeft tot de bijzondere bijstand. De inkomensgrens van 130% wordt in de praktijk ook lager als de grondslag lager wordt vastgesteld. Het college wil de voormalige bijstandsnorm van 90% als grondslag voor de draagkrachtberekening handhaven.</p>	
Doelgroep	Alle inwoners van Diemen met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm	

Maatregel 3		Invoeren getrapte draagkrachtberekening.
Aanpassing beleid	Van het inkomen tussen de 130% en 140% wordt 50% van het meerdere (van 130%) in mindering gebracht op de bijzondere bijstand.	
Speerpunt coalitie akkoord/beleidsnota werk en inkomen	<ul style="list-style-type: none"> • de financiële positie van alleenstaande ouders te versterken • de armoedeval te beperken • schulden te voorkomen • herijking bijzondere bijstand beleidsregels • onderzoek naar herijking draagkrachtregels in relatie tot de armoedeval 	
Toelichting	Het deel van het inkomen, dat hoger ligt dan de geldende bijstandsnorm, kan worden aangemerkt als draagkracht en zal in mindering worden gebracht op de verstrekking. Momenteel wordt tot 120% van de bijstandsnorm geen draagkracht aanwezig geacht. Het meerdere inkomen wordt volledig in mindering gebracht. Door de invoering van een geleidelijke schaal van opbouw van draagkracht is dit een goed instrument om de armoedeval te beperken.	
Doelgroep	Alle inwoners van Diemen met een inkomen tussen de 130% en 140% van de bijstandsnorm.	

¹¹ Wettelijk Minimum Loon

Casus:

Een alleenstaande ouder. Drie kinderen van 8, 12 en 16 jaar. Mevrouw gaat van 24 uur werk naar 28 uur werk per week. Haar inkomen bedraagt door de uren uitbreiding 125 % van de bijstandsnorm. Op grond van het oude beleid verviel het recht op de participatieregeling voor de kinderen en de PC regeling (totaal € 1350,-). Er was sprake van een "harde grens". In het nieuwe beleid houdt ze recht op deze voorzieningen. Hierdoor ontstaat geen achteruitgang in het netto besteedbaar inkomen vanwege de urenuitbreiding.

Maatregel 4 Verhogen individuele inkomensvoet.	
Aanpassing beleid	Voorgesteld wordt de inkomensgrens te handhaven maar de jaarlijkse toeslag te verhogen voor: <ul style="list-style-type: none"> alleenstaanden van 28% naar 35 % (+7%) van de gehuwdennorm. De jaarlijkse toeslag stijgt hierdoor van € 390,- naar € 480,- Circa 122 alleenstaanden profiteren hiervan; alleenstaande ouders van 36% naar 47 % (+ 11%) van de gehuwdennorm. De jaarlijkse toeslag stijgt hierdoor van € 500,- naar € 640,- per jaar. Circa 55 alleenstaande ouders profiteren hiervan. Gehuwden/samenwonenden te verhogen van 40% naar 47 %. (+7%). De jaarlijkse toeslag stijgt hierdoor van € 550,- naar € 640,- per jaar. Circa 40 gezinnen profiteren hiervan.
Speerpunt coalitie akkoord/beleidsnota werk en inkomen	<ul style="list-style-type: none"> de financiële positie van alleenstaande ouders te versterken schulden te voorkomen extra aandacht voor de ondersteuning van alleenstaande ouders die belemmeringen ondervinden bij het aanvaarden van werk
Toelichting	De inkomensgrens voor de individuele inkomensvoet is 110%. Deze grens blijft gehandhaafd. De huidige bedragen zijn gebaseerd op de toeslagen zoals die golden bij de voormalige langdurigheidstoelage (tm 2014). Door de toeslag te verhogen wordt de financiële positie van inwoners versterkt die langdurig op een laag inkomen zijn aangewezen en voorlopig geen zicht hebben op inkomensverbetering.
Doelgroep	Alle inwoners van Diemen met een inkomen tot 110 % van de bijstandsnorm die in aanmerking komen voor de individuele inkomensvoet.

Maatregel 5 Verhogen participatieregeling kinderen	
Aanpassing Beleid	Verhogen van de maximale financiële vergoeding met 20% ten opzichte van de huidige vergoeding.
Speerpunt coalitie akkoord/beleidsnota werk en inkomen	<ul style="list-style-type: none"> de financiële positie van alleenstaande ouders te versterken schulden te voorkomen Herijking bijzondere bijstand beleidsregels Kinderen kansen geven op een volwaardige manier aan activiteiten deel te nemen.
Toelichting	Jaarlijks wordt € 30.000,- uitgegeven aan de participatieregeling voor kinderen. De maximale vergoeding bedraagt momenteel tussen de € 250,- (4-11 jr) en € 350,- (12-17 jr) per kind. De bedragen zijn niet aangepast sinds 2006. Door verhoging van de maximale vergoeding wordt de financiële positie van ouders versterkt en kunnen kinderen aan meer activiteiten meedoen. De voorgestelde vergoeding bedraagt € 300,- (4-11 jr) en € 420,- (12-17)
Doelgroep	Alleenstaande ouders en gezinnen met kinderen met een inkomen tot 130 % van de bijstandsnorm.

Casus:

Een gezin met één kind van 16 jaar. De moeder is arbeidsongeschikt, de vader werkt en krijgt uitbreiding van 24 uur werk naar 28 uur werk per week. Het inkomen bedraagt door de uitbreiding 135 % van de bijstandsnorm. Vanwege psychische problemen van de moeder moet ze extra sessies bij de psychotherapeut volgen die niet vergoed worden door de verzekering

(max bereikt). Daarnaast volgt het kind bijzondere onderwijs waarvoor noodzakelijke bovenlokale reiskosten worden gemaakt. Op grond van het oude beleid verviel het recht op de participatieregeling voor het kind (totaal € 350,-). In het nieuwe beleid kan het gezin bij het berekenen van de draagkracht de participatiekosten voor haar kind opvoeren, de extra kosten voor de psychotherapeut en de noodzakelijke reiskosten van het kind. Omdat het gezin een inkomen tussen de 130 en 140 procent van de bijstandsnorm heeft wordt alsnog een deel van de bijzondere kosten vergoed.

Maatregel 6		Declaratieregeling duurzame gebruiksgoederen voor AOW-gerechtigden
Aanpassing beleid	Verstrekken bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen tot een bedrag van maximaal € 640 per drie jaar als gift aan pensioengerechtigden.	
Speerpunt coalitie akkoord/beleidsnota werk en inkomen	<ul style="list-style-type: none"> • schulden te voorkomen • herijking bijzondere bijstand beleidsregels. 	
Toelichting	Tot 01-01-2015 konden pensioengerechtigden met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm aanspraak maken op categoriale bijstand voor duurzame gebruiksgoederen, tot een bedrag van € 640,00 per 3 jaar. Door de Participatiewet is dit niet meer toegestaan. Het alternatief is een regeling waarbij aan deze doelgroep een vergelijkbaar bedrag wordt toegekend voor een periode van 3 jaar, maar dat uitbetaling daarvan pas plaatsvindt na declaratie door middel van een (pro-forma) nota. Het verschil met individuele bijstand is dat voor deze kosten normaliter bijstand in de vorm van een lening wordt verstrekt, in de voorgestelde regeling is de bijstand een gift. Hiermee wordt voorkomen dat pensioengerechtigden een schuld (lening) krijgen. Indien de noodzakelijke kosten voor duurzame gebruiksgoederen in individuele gevallen hoger zijn dan het maximum bedrag kan voor het meerdere bijzondere bijstand worden verstrekt als lening.	
Doelgroep	Alle inwoners van Diemen boven de pensioengerechtigde leeftijd, met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm.	

Casus: Alleenstaande van 83 jaar met AOW en een klein aanvullend pensioen. Er is een indicatie voor huishoudelijke hulp en een scootmobiel. In het oude beleid werd via het CAK een eigen bijdrage opgelegd. In het nieuwe beleid wordt standaard geen eigen bijdrage opgelegd. Een aanvraag bijzondere bijstand kan daardoor achterwege blijven. De nieuwe bijdrage Chronisch Zieken en gehandicapten van € 250,- wordt automatisch jaarlijks toegekend en betaald. Als meneer bijzondere kosten maakt die zijn verbonden aan ziekte of handicap dan kan hij deze betalen uit deze vergoeding. Pas als de kosten meer dan € 250,- bedragen kan hij een beroep op de bijzondere bijstand doen.

Maatregel 7		Intensiveren premiebeleid voor uitstroom, re-integratie en vrijwilligers
Aanpassing beleid	Herijking en intensivering premie, uitstroom en vrijwilligersvergoeding beleid.	
Speerpunt coalitie akkoord/beleidsnota werk en inkomen	<ul style="list-style-type: none"> • de financiële positie van alleenstaande ouders te versterken • de armoedeval te beperken • schulden te voorkomen • extra aandacht voor de ondersteuning van alleenstaande ouders die belemmeringen ondervinden bij het aanvaarden van werk • herijking van de stimuleringspremie voor vrijwilligerswerk • herijking van de stimuleringspremie voor deelname aan re-integratie activiteiten of het leveren van een tegenprestatie 	
Toelichting	Gemiddeld zijn de uitgaven jaarlijks minder dan € 5.000,-. De uitstroompremie kan momenteel pas worden betaald 10 maanden na uitstroom naar werk en mag alleen worden toegekend aan mensen die langer dan twee jaar in de bijstand zitten. Door het instellen van ruimere kaders voor het premiebeleid (bijvoorbeeld door een eis van één jaar te stellen) kan de doelgroep worden vergoed en zo bij meer mensen de armoedeval tijdelijk worden beperkt. De beleidsregels worden zodanig opgesteld dat de kosten binnen het budget blijven.	
Doelgroep	Inwoners uit Diemen die in een re-integratietraject zitten of vrijwilligerswerk doen.	

Casus: Alleenstaande ouder met bijstand gaat aan het werk. Ze krijgt een uitstroompremie van bijvoorbeeld € 750,--. Hiermee kan ze de eerste maanden de extra reiskosten, informele oppaskosten, representatiekosten etc opvangen. Door de extra premie gaat ze er per saldo niet op achteruit.

Maatregel 8	Intensiveren voorlichting aan doelgroep, ketenpartners en positioneren Armoedebeleid in integrale aanpak
Aanpassing beleid	Door middel van een communicatiekalender wordt de voorlichting over inkomensondersteunende maatregelen geïntensiveerd. Op logische momenten worden de diverse voorzieningen onder de aandacht gebracht via diverse media. Het armoedebeleid op het gebied van inkomensondersteuning wordt periodiek gecommuniceerd aan ketenpartners (themabijeenkomsten/persoonlijk, rondje langs het veld)
Speerpunt coalitie akkoord/beleidsnota werk en inkomen	<ul style="list-style-type: none"> • de financiële positie van alleenstaande ouders te versterken • de armoedeval te beperken • schulden te voorkomen
Toelichting	Het tegengaan van het zogenaamde niet-gebruik is van belang bij het voorkomen van schulden en het tegengaan van armoede. Het eigen kracht principe werkt simpelweg niet in alle gevallen, bijvoorbeeld omdat mensen het niet snappen, weten/begrijpen of geen sterk genoeg netwerk hebben dat kan helpen. Alleen communicatie over hulp bij armoede op de website werkt dan niet. In die gevallen kan door intensivering van de samenwerking met de ketenpartners een proactieve aanpak worden ontwikkeld waarmee we de klant opzoeken. Heldere uitleg over de voorzieningen en procedures aan met name de ketenpartners draagt hieraan bij.
Doelgroep	Alle inwoners uit Diemen met een laag inkomen, ketenpartners en intermediairs.

8. Financiën

De kosten van de in de deze notitie voorgestelde maatregelen voor het armoedebeleid bedragen in totaal € 105.000,-. Een deel van deze kosten kan bekostigd worden uit vrijkomende middelen tengevolge van (landelijke) beleidswijzigingen. Er is € 40.000,- nodig als aanvullend structureel budget. Het college heeft hierover nog geen beslissing genomen en wil, alvorens hierover een besluit te nemen, eerst meer duidelijkheid over het financieel meerjarenperspectief. Daarom is besloten om eerst bij de opstelling van de begroting 2016 e.v. te bezien of en in hoeverre er financiële ruimte is om de in deze notitie opgenomen voorstellen en maatregelen ook daadwerkelijk te gaan implementeren.

Onderstaand treft u de financiële gevolgen aan per maatregel.

8.1 extra kosten budget armoedebeleid en Participatiebudget

Kosten van nieuwe maatregelen budget armoedebeleid.	Raming	
Financiële effecten invoering Participatiewet op totale budget armoedebeleid	€ 0	
1. Verhogen inkomensgrens bijzondere bijstand van 120% naar 130% (inclusief stadspas)	€ 35.000,--	
2. Herijkt draagkrachtsysteem	€ neutraal	
3. Invoeren getrappt draagkrachtsysteem boven inkomensgrens (130-140%)	€ 10.000,--	
4. Verhogen individuele inkomensvoet	€ 25.000,--	
5. Verhogen bijzondere bijstand participatie kinderen	€ 5.000,--	
6. Declaratieregeling gepensioneerden	€ neutraal.	
Benodigde extra formatie (0,5 fte) Ten gevolge van verwachte uitbreiding van het aantal aanvragen en het vervallen van de categoriale regelingen.	€ 30.000, --	
Totale kosten nieuwe maatregelen		€ 105.000,
Eventueel in te zetten ruimte in budget armoedebeleid door invoering Participatiewet		
Vervallen voormalige regeling chronisch zieken en gehandicapten (verborgen kosten)	€ 30.000,--	
De kosten voor Collectieve Zorgverzekering Minima worden ingaande 2015 uit de in begroting beschikbare Rijksmiddelen voor Chronisch zieken gedekt (WMO budget)	€ 25.000,--	
Ruimte in budget stadspas	€ 10.000,--	
Totaal		€ 65.000,--
Benodigd structureel aanvullend budget voor armoedebeleid uit algemene middelen ingaande 2016.		€ 40.000,--

De door het college gewenste intensivering van het premiebeleid moet gefinancierd worden uit het Participatiebudget. Gezien het verwachte tekort in het Participatiebudget in 2016 is voor deze kostenpost (€ 20.000,--) in de kadernota 2016 apart dekking gevraagd.

Kosten van beoogde maatregelen op grond van het Participatiebudget	Raming
7. Intensivering premiebeleid	€ 20.000,--

9. Effectmeting

Uit recent landelijk onderzoek in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken¹² blijkt dat ongeveer de helft van de gemeenten de effectiviteit van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid niet meet. De gemeenten die wel metingen doen naar de effectiviteit van het beleid doen dit bijvoorbeeld op basis van gebruiksindicatoren of klanttevredenheid. In Diemen zijn de afgelopen jaren met name de gebruiksindicatoren van het minimabeleid gemeten. Het voornaamste doel is daarbij om financieel een vinger aan de pols te houden. Het is echter lastig om enkel uit het beroep op bijzondere bijstand conclusies over de effectiviteit van het beleid te trekken. Het college onderschrijft echter het belang van effectiviteitsmeting. Dit levert belangrijke informatie om te beoordelen of beleidsdoelen worden gehaald en om bij te sturen. Het college geeft de voorkeur aan een combinatie van een kwantitatieve en kwalitatieve meting rechtstreeks onder de uitvoerders, de doelgroep en ketenpartners. Concreet betekent dit dat het college de volgende instrumenten voor ogen ziet:

- Meten van het gebruik van de diverse minimavoorzieningen (managementrapportage):
 - Is het bereik verbeterd?
 - Stabiliseert of vermindert het aantal burgers met schuldhulpverlening?
 - Worden minder belemmeringen ervaren bij uitvoerders en klanten bij de uitstroom naar werk?
- De ervaring van de doelgroep met het armoedebeleid bevragen via een persoonlijke interview, paneldiscussie, een enquête en/of een breder klanttevredenheidsonderzoek:
 - Hoe wordt de dienstverlening ervaren?
 - Hoe wordt de aanvraagprocedure ervaren?
 - Is het beleid voldoende duidelijk?
 - Ervaren mensen belemmeringen om aan het werk te gaan?
 - Kunnen mensen voldoende economisch en maatschappelijk participeren?
- Het persoonlijk interviewen van ketenpartners:
 - Hoe wordt de samenwerking met de gemeente ervaren?
 - Verloopt de doorgeleiding van klanten soepel?
 - Is het beleid duidelijk, zijn er bureaucratische belemmeringen?

De uitkomst van de effectiviteitsmeting wordt betrokken bij een tussentijdse evaluatie van het armoedebeleid. Het college wil deze evaluatie eind 2017 uitvoeren en aanbieden aan de raad.

¹² Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid, Onderzoek bij alle gemeenten in Nederland door Bureau Bartels, 10 september 2014

10. Cliëntenparticipatie

De cliëntenraad is betrokken bij de voorbereiding van dit beleidsplan. Het onderwerp armoedebeleid is meerdere keren besproken in de maandelijkse vergadering. Na instemming van het college is formeel advies gevraagd aan de cliëntenraad. Het advies van de cliëntenraad en de bestuurlijke reactie van het college zijn toegevoegd als bijlage aan deze beleidsnota (bijlage 6).

Bijlage 1: De wettelijke veranderingen per 1-1-2015

In onderstaande tabel staan de veranderingen en de nieuwe regelingen beschreven rondom bijzondere bijstand. Per regeling is een beschrijving gegeven van de oude en nieuwe situatie.

Voor wetswijziging 2015 (oud)	Na wetswijziging 2015 (nieuw)
<p>Categoriale bijzondere bijstand</p> <p>Een jaarlijkse vergoeding voor bepaalde groepen te ondersteunen. De kosten hoeven niet gemaakt te zijn of gemaakt te worden. Er gold een centrale inkomensnorm van maximaal 110%. Beschikbaar voor kinderen¹³, ouderen en chronisch zieken en gehandicapten. In Diemen werd voor de volgende groepen categoriale bijzondere bijstand verstrekt: <i>chronisch zieken en gehandicapten</i>: Vergoeding € 250,-- per huishouden per jaar. Jaarlijks circa 100 ambtshalve verstrekkingen. <i>Duurzame gebruiksgoederen AOW-gerechtigden</i> Vergoeding van € 640,-- per huishouden per 3 jaar, jaarlijks circa 30 ambtshalve verstrekkingen.</p>	<p>Na wetswijziging 2015 (nieuw)</p> <p>Categoriale bijzondere bijstand is niet meer mogelijk. Een uitzondering wordt gemaakt voor een tegemoetkoming in de premie van de Collectieve Zorgverzekering Minima (CZM). Er is geen centrale inkomensnorm, dit bepaalt de gemeente zelf.</p>
<p>Langdurigheidstoeslag</p> <p>Een jaarlijks extraatje voor mensen die langdurig (minimaal 3 jaar) op een laag inkomen zijn aangewezen. De Inkomensnorm was maximaal 110% van het wettelijk minimumloon. De gemeente stelt de hoogte van de toeslag vast en definieert de begrippen langdurig en laag inkomen. de hoogte van de jaarlijkse toeslag was in 2014: Alleenstaande € 390,-- Alleenstaande ouder € 500,-- Gezin € 550,--</p>	<p>Individuele inkomensvoorziening</p> <p>Een jaarlijks extraatje voor mensen die langdurig (minimaal 3 jaar) op een laag inkomen zijn aangewezen. De gemeente bepaalt zelf de inkomensgrens. Per individu een aanvullen de toets naar de krachten en bekwaamheden van de persoon en de inspanning die de persoon heeft verricht om tot inkomensverbetering te komen. De gemeente stelt de hoogte van de toeslag vast en definieert de begrippen langdurig en laag inkomen in een verordening.</p>
<p>Compensatie Eigen Risico (CER) en Wet Tegemoetkoming Chronisch zieken en Gehandicapten (WTCG).</p> <p>Beide rijksregelingen waren bedoeld om de doelgroep chronisch zieken en gehandicapten financieel te compenseren voor meerkosten als gevolg van hun ziekte of handicap. De CER was inkomensafhankelijk en bedroeg € 99,-- per jaar (2910 verstrekkingen). De WTCG bedroeg afhankelijk van leeftijd tussen de € 148,-- en € 494,-- per jaar (2512 verstrekkingen).</p>	<p>Maatwerkvoorziening Chronisch Zieken en Gehandicapten.</p> <p>Gemeenten kunnen de doelgroep chronisch zieken en gehandicapten met aantoonbare meerkosten als volgt compenseren:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bijzondere bijstand. 2. Bijdrage voor een Collectieve Zorgverzekering Minima. 3. Forfaitaire WMO vergoeding 4. Subsidie instelling (collectieve voorzieningen).
<p>Individuele studietoeslag</p> <p>Geen beleid.</p>	<p>Individuele studietoeslag</p> <p>Ondersteuning voor meerderjarigen (18+) met een arbeidshandicap bij het volgen van een opleiding. De gemeente maakt een verordening waarin de hoogte en de frequentie van de betaling zijn vastgelegd.</p>

¹³ De voormalige participatieregeling voor kinderen blijft in 2015 bestaan. Deze regeling wordt op declaratiebasis uitgevoerd en is dus geen categoriale bijzondere bijstand maar individuele bijzondere bijstand..

Tabel Algemene kenmerken

Onderstaande tabel toont enkele algemene kenmerken van Diemen afkomstig van het CBS. De tabel is opgesteld door Divosa en vergelijkt Diemen met overige deelnemers aan de benchmark.

Indicator	Diemen	Eigen grootteklasse	Alle organisaties
Inwoners per 1 januari 2014	25.930	36.478	101.828
Inwoners jonger dan 27 jaar per 1 januari 2014	9.181	11.060	32.626
Inwoners 65 jaar of ouder per 1 januari 2014	3.970	6.948	16.855
Aantal huishoudens per 1 januari 2014	10.130	11.273	35.358
Netto participatiegraad aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de potentiële beroepsbevolking 2011-2013	62,5 %	67,7 %	67,2 %
% laag opleidingsniveau beroepsbevolking laag 2011-2013	18,1 %	23,2 %	22,6 %
% middelhoog opleidingsniveau beroepsbevolking 2011-2013	39,4 %	45,8 %	44,2 %
% hoog opleidingsniveau beroepsbevolking 2011-2013	42,6 %	31,0 %	33,2 %
Omvang bestand WWB per 1-1-2014	430	546	2.582
Bijstandsdichtheid per 1-1-2014 (aantal huishoudens in bijstand gedeeld door het totaal)	4,2 %	4,8 %	5,6 %

aantal huishoudens in de organisatie)

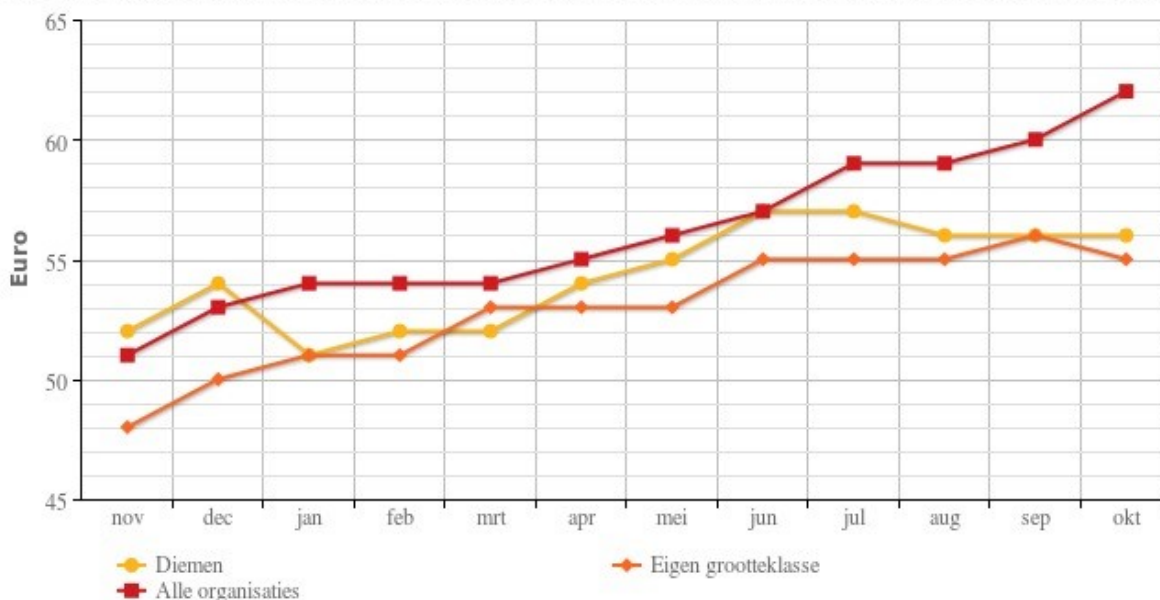
Omvang doelgroepen armoede- en re-integratiebeleid

De volgende tabel geeft het aantal huishoudens met inkomens tot 130 procent wettelijk sociaal minimum in de gemeente Diemen weer die volgens het CBS¹⁴ minstens 1 jaar lang een dergelijk inkomen hadden.

Inkomen	Doelgroep armoedebeleid 2014 Aantal huishoudens	Percentage ten opzichte van het totaal aantal huishoudens in Diemen
Tot 100%	1.000	8 %
Tot 110%	1.300	10 %
Tot 120%	1.400	11 %
Tot 130%	1.500	12 %

De volgende grafiek toont de uitgaven op jaarbasis aan bijzondere bijstand (inclusief langdurigheidstoeslag per huishouden in Diemen (gemeten over alle huishoudens).

Grafiek Uitgaven Bijzondere Bijstand op jaarbasis inclusief langdurigheidstoeslag op jaarbasis

Aantal aanvragen bijzondere bijstand 2011-2014

	Budget	Ingediend	Afgehandeld	Doorlooptijd
2011	€ 533.294	789	882	34
2012	€ 435.902	1056	1028	31
2013	€ 519.953	1052	1019	22
2014	€ 562.385	1077	1081	24

Gemiddeld wordt 75% van de aanvragen toegekend. De rest wordt afgewezen of buiten behandeling gelaten.

¹⁴ CBS Statline Laag en langdurig laag inkomen laatste publicatie december 2013.

Inkomensondersteunende voorzieningen

Individuele bijzondere bijstand

Extra financiële ondersteuning voor mensen die onverwacht met bijzondere en noodzakelijke kosten te maken krijgen en deze niet kunnen betalen van een uitkering of loon. In principe wordt bijzondere bijstand als lening verstrekt, tenzij iemand (lang) aflost aan schulden of niet in staat was te reserveren. Een aantal regelingen wordt altijd als gift verstrekt zoals de participatieregeling kinderen, de computerregeling of de ID kaarten regeling.

Bijdrage in de Collectieve Zorgverzekering voor Minima:

De gemeente biedt mensen met een laag inkomen, tot 130% van de bijstandsnorm, de mogelijkheid om een collectieve zorgverzekering af te sluiten. Zij kunnen kiezen uit twee zorgverzekeraars: Zilveren Kruis Achmea en Univé. De voordelen zijn:

- Mensen profiteren van een korting op de basisverzekering (Zilveren Kruis Achmea 4,5% en Unive 6%).
- Met een aanvullende verzekering krijgt de klant extra zorg vergoed.
- Er kan een pakket gekozen worden waarin het eigen risico is meeverzekerd.
- Voor mensen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm betaalt de gemeente elke maand € 24,95 mee aan de zorgverzekering.

Individuele inkomenstoelage:

Dit is een geldbedrag dat de gemeente één keer per jaar kan geven als de klant al drie jaar een laag inkomen heeft tot 110% van de bijstandsnorm en weinig tot geen vermogen heeft. Wel wordt beoordeeld of de klant zich voldoende heeft ingespannen om zijn inkomen te verbeteren. De individuele inkomenstoelage is bedoeld als aanvulling op het inkomen van de klant.

De hoogte van de jaarlijkse toeslag bedraagt vanaf 2015:

- Alleenstaande € 390,--
- Alleenstaande ouder € 500,--
- Gezin € 550,--

Individuele studietoelage:

Dit is een toeslag voor studenten met een beperking. De gedachte hierbij is dat deze student door zijn beperking niet of moeilijk een bijbaan kan hebben naast zijn studie. De hoogte van het bedrag hangt af van de leeftijd. De voorwaarden:

Voor mensen die 18 jaar of ouder zijn

- Er is recht op studiefinanciering of een basistoelage ontvangen op grond van de Wtos
- Er is vermogen tot maximaal het normbedragen van de bijstand (vermogensgrens)
- Er is sprake van een arbeidsbeperking waardoor iemand niet het minimumloon kunt verdienen

De hoogte van de jaarlijkse toeslag bedraagt vanaf 2015:

leeftijd	bedrag
18 t/m 20	€ 203
21	€ 244
22	€ 285
v.a. 23	€ 339

Participatieregeling voor kinderen:

Bedoeld voor deelname van de kinderen aan sport- en hobbyclubs, zwemlessen, muzieklessen en meer. Jaarlijks maximaal € 250,- voor kinderen van 4 t/m 11 jaar oud en € 350,- voor kinderen van 12 t/m 17 jaar oud. Inkomensgrens is 120% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm.

PC regeling voor kinderen die naar de middelbare school gaan:

Bedoeld voor de aanschaf van een computer voor het eerste kind dat naar de brugklas gaat en het eventuele derde kind uit het gezin dat naar de brugklas gaat. De vergoeding bedraagt maximaal € 400,- op vertoon van de bon of pro-forma nota. Voorwaarden: Het gezinsinkomen is minder dan 120% van de bijstandsnorm en de klant heeft weinig of geen vermogen.

Gratis ID kaart:

Mensen met een (gedeeltelijke) uitkering of een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm kunnen bijzondere bijstand krijgen voor de aanschaf van een Nederlandse Identiteit Kaart. Dit is ook mogelijk voor kinderen. De hoogte van de bijzondere bijstand is gelijk aan het tarief dat is vastgesteld door het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Schuldhulp

Wanneer inwoners van Diemen in financiële problemen dreigen te komen of als zij problematisch schulden hebben kunnen zij hulp krijgen van de gemeente. Schuldhelpverlening is gratis en er geldt geen inkomensgrens. Om in aanmerking te komen voor de schuldhelpverlening wordt wel als voorwaarde gesteld dat de klant gemotiveerd is om mee te werken aan het schuldhelptraject. De hulp bestaat uit het stabiliseren van de schulden. Budget advies, het uitwerken van een minnelijke regeling met schuldeisers of het opstarten van een WSNP¹⁵ traject.

Ondersteuning thuisadministratie en budgetbegeleiding

onder begeleiding van getrainde vrijwilligers via Vonk of Humanitas krijgt de betrokkene hulp bij het opruimen van de administratie en het regelen van financiële zaken.

Budgetbeheer:

Hierbij wordt het inkomen beheert door een instantie voor budgetbeheer. De beheerder zorgt ervoor dat er niet meer geld wordt uitgegeven dan wat er binnen komt. Het grootste deel van het geld wordt gebruikt voor betaling van de vaste lasten, schulden of om te gaan sparen. Het deel wat overblijft krijgt de betrokkene om van te leven. In Diemen zijn circa 50 gezinnen aangewezen op tijdelijke of permanente budgetbeheer. De kosten worden door de gemeente betaald.

Kwijtschelding gemeentebelasting

De gemeente kan gemeentelijke belastingen geheel of gedeeltelijk kwijtschelden als er sprake is van een minimum inkomen dat niet hoger is dan 100% van de bijstandsnorm. Jaarlijks worden circa 950 verzoeken ingediend.

Voedselbank

De voedselbank stelt wekelijks voedsel (pakketten) beschikbaar voor mensen die onder een bepaald bestaansminimum leven. De gemeente subsidieert de voedselbank. Circa 70 gezinnen ontvangen wekelijks een voedselpakket.

Voorzieningen voor maatschappelijke participatie

Stadspas

Diemen doet mee aan de Stadspas van de gemeente Amsterdam. Het doel van de stadspas is de drempel tot sport, recreatie en cultuur in de stad te verlagen voor groepen die in een sociaal en cultureel isolement dreigen te raken. Mensen met een uitkering krijgen de stadspas automatisch thuisgestuurd. Mensen met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm en met weinig tot geen vermogen kunnen de Stadspas aanvragen.

Activiteiten via de Stichting Welzijn Diemen

Via de stichting welzijn Diemen wordt, met subsidie van de gemeente een breed pakket aan activiteiten op het gebied van sport, hobby, het leggen van sociale contacten etc georganiseerd. In de regel geldt een beperkte financiële bijdrage om mee te doen.

¹⁵ Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen. De rechter kan deze maatregel opleggen. Het gevolg is dat mensen na 3 tot 5 jaar met een schone lei kunnen beginnen.

Bijlage 4: Casus effect van het nieuwe beleid

Verruimen inkomensgrens

Onderstaand een fictieve casus waarin het effect van het verhogen van de inkomensgrens duidelijk wordt. Het betreft een alleenstaande ouder met een inkomen van € 1450,- netto per maand. We gaan er daarbij van uit dat er gedurende het jaar € 300,- euro aan kosten worden gemaakt die in aanmerking zouden kunnen komen voor individuele bijzondere bijstand. Op grond van het huidige beleid geldt een inkomensgrens voor de bijzondere bijstand van 120 % van de bijstandsnorm. Dat is € 1408,- per maand. Het inkomen van € 1450,- bedraagt echter circa 129%. De draagkracht wordt per jaar berekend en is dus € 42,- x 12 = € 504,-. In de huidige situatie is dus nergens recht op. Niet op de minimaregelingen en ook niet op de individuele bijzondere bijstand. Door het verhogen van de grens naar 130 % ontstaat wel recht op totaal € 1328,- per jaar.

Minimaregelingen	Hoogte vergoeding	Grens 120 % Huidig beleid	Grens 130 % voorgesteld beleid
Individuele bijzondere bijstand	€ 300,-		€ 300,-
Participatiekosten kind 4-11 jaar	€ 250,- pj	x	€ 300,-
Participatiekosten kind 12-17 jaar	€ 350,- pj	x	€ 420,-
ID kaart	€ 28,-	x	€ 28,-
Computer brugklaskinderen	€ 400,-	x	V 400,-
Vergoeding	€ 0,-	0	€ 1428,-

Invoeren getrapte draagkracht

Onderstaand een fictieve casus waarin het effect van een getrapte draagkracht .

Stel deze alleenstaande ouder heeft een inkomen van € 1600,- per maand. Dat is 136 % van de bijstandsnorm. Het kind volgt speciaal onderwijs en moet noodzakelijke reiskosten maken. De kosten bedragen € 800,- per jaar. Deze kosten kunnen uit de bijzondere bijstand worden vergoed. De inkomensgrens van 130 % bedraagt € 1525,-. In het voorgestelde beleid staat dat de helft van het meerdere inkomen (de draagkracht) boven de grens van 130 % tot het 140 % van de norm in mindering wordt gebracht op individuele bijzondere bijstand. Al het inkomen boven de 140% wordt volledig in mindering gebracht. Het inkomen ligt tussen de 130% en 140 %. Er is in deze situatie dus een draagkracht van € 75,- x 12 x 0,5 = € 450,-

Reiskosten kind € 800,-
De bijzondere bijstand bedraagt € 350,-

Als mevrouw gedurende het jaar nog andere bijzondere kosten maakt die voor vergoeding uit de bijzondere bijstand in aanmerking komen dan is de draagkracht volledig opgebruikt. Deze bijzondere kosten kunnen dan voor 100% worden vergoed. Het college verwacht geringe financiële effecten. De praktijk laat zien dat zodra mensen meer dan 130 % verdienen zij zelf eerst oplossingen zoeken.

Bijlage 5: Inkomensgrenzen in euro's

In onderstaande tabel zijn de netto inkomensgrenzen (draagkracht) in euro's vermeld.

Als inkomen wordt aangemerkt onder andere loon uit arbeid, inkomsten als zelfstandig, uitkering/pensioen. De volgende heffingskortingen worden bij het inkomen meegerekend:

- inkomensafhankelijke combinatiekorting
- jonggehandicapten korting (als klant gehandicapt en jonger dan 27 jaar is)
- algemene heffingskorting minst verdienende partner

Het voordeel uit deze heffingskortingen varieert tussen de € 50,-- en € 300,-- per maand en wordt dus meegerekend als inkomen bij het berekenen van de draagkracht.

De volgende toeslagen worden niet bij het inkomen opgeteld:

- kindgebonden budget
- kinderopvangtoeslag
- zorgtoeslag
- huurtoeslag

jongeren < 21	norm o.b.v. gezinsvorm =100%	Draagkrachtgrens 120%	Draagkrachtgrens 130%
alleenstaande	€ 225,30	€ 270,36	€ 292,50
allst ouder	€ 640,26	€ 768,31	€ 832,34
gezin, beide < 21, geen kind	€ 450,60	€ 540,72	€ 585,78
gezin, beide < 21, wel kind	€ 711,40	€ 853,68	€ 924,82
gezin, één 21+, geen kind	€ 877,30	€ 1.052,76	€ 1.140,49
gezin, één 21+, wel kind	€ 1.138,09	€ 1.365,71	€ 1.479,52
21 - pensioengerechtigd			
alleenstaande	€ 912,79	€ 1.095,35	€ 1.186,63
allst ouder	€ 1.173,59	€ 1.408,31	€ 1.525,67
gezin	€ 1.303,99	€ 1.564,79	€ 1.695,19
pensioengerechtigden			
alleenst 65+	€ 1.023,75	€ 1.228,50	€ 1.329,90
allst ouder 65+	€ 1.258,29	€ 1.509,95	€ 1.635,78
gezin 65+	€ 1.398,10	€ 1.677,72	€ 1.817,53

Advies cliëntenraad

Aan:

Het college van B&W van de gemeente Diemen

Datum: 18-05-2015

Onderwerp: Advies inkomensondersteunend armoedebeleid

Geachte college,

Op 22 april jl. heeft de gemeente aan de cliëntenraad participatiewet verzocht, een advies uit brengen over de nota inkomensondersteunend armoedebeleid 2016-2019.

Aanvraag

Er is formeel advies aan de cliëntenraad gevraagd over het inkomensondersteunend armoedebeleid. De cliëntenraad is bij de voorbereiding van dit beleidsplan betrokken geweest. Het onderwerp armoedebeleid is meerdere keren besproken in de maandelijkse vergadering. Onderstaand vindt u ons advies.

Algemeen:

Het betreffende onderwerp is besproken met de beleidsambtenaar en de leden van de cliëntenraad. In algemene zin is de cliëntenraad positief ten aanzien van het voorgelegde beleid. Hiervoor voeren wij de volgende redenen aan:

- de beleidsnota is uitvoerend beschreven. De cliëntenraad is zeer positief dat er gebruik kan worden gemaakt van een multidisciplinaire aanpak. Gemeente Diemen heeft alle reglementen ter bestrijding van armoede op de lange termijn en preventieve maatregelen voor de doelgroepen goed in kaart gebracht. Dat vormt een breed palet aan voorzieningen voor deze doelgroepen. Dit is in het belang van de cliënten in Diemen. Daarom sluit het aan bij de wensen van de cliëntenraad.

Het is noodzakelijk maar positief dat het college het armoedebeleid herijkt, wat gezien de toegenomen beleidsverantwoordelijkheid van de gemeente nodig en wenselijk is. In het bijzonder de toegenomen belangstelling voor de sociaaleconomische aspecten is een verbetering ten opzichte van het huidige armoedebeleid. De belangstelling voor de positie en situatie van armere burgers in Diemen vraagt positieve intensivering en herdefinitie van diverse begrippen. Wij staan helemaal achter een brede definitie van het begrip armoede zoals in de nota is verwoord.

Burgers met een minimum inkomen dreigen door accumulatie van diverse kosten steeds verder in hun koopkracht beperkt te worden. Dat levert in de praktijk veel stress op en kan in sommige gevallen leiden tot sociale isolatie. Dat rechtvaardigt een brede interdisciplinaire aanpak. Waarbij er enerzijds moet worden gericht op kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, draagkracht vragen om bij te dragen voor eventuele (medische) hulpmiddelen en een ruimhartige toekenning van individuele beroepen op extra bijstand voor kinderen die in armere gezinnen leven. Ouderen met enkel AOW en een klein pensioen of mensen die vanwege lichamelijke en/of geestelijke handicap langdurig op het minimum inkomen staan. Voornamelijk bij deze laatste categorie burgers neemt het cumulatieve effect toe.

- het oprekken van de inkomensgrenzen wat als een minimum inkomen wordt aangemerkt naar 130% vinden wij positief. Met name de armoedeval zoveel mogelijk te omzeilen van een getrappt systeem naar 140% om een beroep te doen op de bijzondere bijstand vinden wij een goed beleidsvoornemen.

- de nadruk op de doelgroep eenoudergezinnen is verdedigbaar en verantwoord. Extra verlichting (ondersteuning) van deze doelgroep is gezien de cumulatieve verslechtering van hun inkomenspositie gerechtvaardigd.

- Bij maatregel 4 en 6 hebben wij de volgende opmerkingen: De verhoging van de individuele inkomenstoets als beschreven bij maatregel 4 is goed. Maatwerk kan problematische armoede/schulden voorkomen en werkt voor betrokkene rechtvaardig uit. Het verstrekken van bijzondere bijstand als gift in plaats van lening is positief. Een declaratieregeling zoals voorgesteld voor de gepensioneerde is positief. In hoofdstuk 8 wordt een voorbehoud gemaakt met betrekking tot de financiering maar wel moet zo snel mogelijk duidelijkheid komen of het college (en de raad) de financiële implicaties op de voorgestelde manier meerjarig wil dekken. Zolang hierover geen zekerheid bestaat staan alle genoemde voornemens op losse schroeven.

Belangrijk in deze beleidsvoornemens is de communicatie hieromtrent. Hoe worden de doelgroepen op dit moment op de hoogte gesteld voor hun specifieke hulpvraag en voorzieningen, waar ze voor in aanmerking kunnen komen. Dit is van belang zodat iedere burger een goed overzicht heeft van waar hij/zij specifiek voor in aanmerking kan komen en wat dat per jaar aan extra voorzieningen en/of inkomsten oplevert. Bijvoorbeeld bij een aanvraag van individuele bijzondere bijstand. Extra financiële ondersteuning voor mensen die onverwacht met bijzondere en noodzakelijke kosten te maken krijgen en deze niet kunnen betalen van een uitkering of loon. In principe wordt bijzondere bijstand als lening verstrekt, tenzij iemand (lang) aflost aan schulden of niet in staat was te reserveren. Een aantal regelingen wordt altijd als gift verstrekt zoals de participatieregeling kinderen, de computerregeling of de ID kaarten regeling. In deze voorlichting is het belangrijk om de burger tijdig in te lichten welke voorzieningen in de vorm van leningen of giften worden uitgekeerd.

Overwegingen

Deze nota roept de volgende vragen op:

1. Schuldhulpverlening is één van de instrumenten om problemen te voorkomen of op te lossen. Wil je als burger in aanmerking komen voor schuldhulpverlening moet er sprake zijn van een meervoudige schuld. Voor bv. alleen huur/hypotheek schuld, achterstanden bij betaling van sociale premies of aflossing van belastingschuld kan nu nog geen schuldhulpverlening worden aangevraagd. Het is voor de cliëntenraad onbekend of dit landelijk of gemeentelijk beleid is, maar wij pleiten er sterk voor de toegang tot de instrumenten van schuldhulpverlening waar mogelijk te verruimen. Nog beter is het preventieve beleid, maar als burgers op welke wijze dan ook problematische schulden hebben, laat hen toe tot professionele schuldhulpverlening en wijs niemand af omdat men niet strikt aan alle regeltjes voldoet die aan schuldhulpverlening vastzitten.

2. Wij zijn positief over de uitstroompremies en een actief re-integratiebeleid, maar de belemmeringen voor bijstandsgerechtigden bij het werken voor een uitzendbureau, flexwerk etc. en het weer toegang krijgen tot een bijstandsuitkering wanneer deze contracten zijn beëindigd, (een maand zonder inkomen etc.) blijft een belangrijk obstakel voor bijstandsgerechtigden om actief van de mogelijkheden gebruik te maken. Gezien de (doorgesloten) flexibilisering van de arbeidsmarkt zou het een goed initiatief zijn om onderzoek te doen wat deze nieuwe vormen van werk ZZP, payroll, uitbesteding, nul uren contract, oproepcontract, flexwerk, detachering, stages, vrijwilligerswerk met zich mee brengen. Welke gevolgen hebben deze vormen van arbeidscontracten voor de verstrekking van bijstand? Zijn dit acceptabele, doorlopende vormen van arbeidsovereenkomsten gezien de participatiewet? Wat zijn de positieve en negatieve gevolgen voor bijstandsgerechtigden? Moet er elke keer als bovengenoemde contracten eindigen een volledige procedure tot aanvraag van individuele bijstand worden doorlopen, met het gevolg dat mensen minimaal een maand zonder inkomen zitten?

- Wij missen nog de arme werkende doelgroepen die misschien niet direct zichtbaar zijn en ook een steeds groeiende doelgroep namelijk de zzp'ers waar wel veel armoede heerst, omdat zij net buiten de voorzieningen vallen (verborgen armoede). Wij vragen het college een reactie hierop te geven.

- Wij verzoeken een halfjaarlijkse evaluatie en monitoring van hoeveel burgers er daadwerkelijk gebruik maken van de maatregelen en wat maakt dat hun situatie na verloop van tijd is verbeterd. Wat werkt goed en wat kan in de toekomst worden verbeterd zodat gemeente Diemen hierop kan inspringen. Uiteindelijk zal de gemeente tussen alle maatregelen door alert moeten blijven, hoe het zit met de verhouding tussen het zelfredzaam maken van kwetsbare burgers en zorgen dat een vangnet geen hangmat wordt waardoor mensen uiteindelijk steeds verder in een afhankelijke positie terecht zullen komen, maar blijvend gestimuleerd worden om weer zelfstandig te kunnen participeren in de maatschappij.

De cliëntenraad adviseert daarmee positief, mits er een goede voorlichting is over het gebruik van de voorzieningen en welke voordelen deze beleidsvoornemens in de praktijk voor de burgers oplevert. Graag vragen wij het college om geïnformeerd te worden over de voortgang van het beleid en de effecten bij de jaarlijkse overlegvergadering met de wethouder.

Namens de cliëntenraad

Bestuurlijke reactie

Algemeen:

Het college is verheugd dat de cliëntenraad zich herkent in de voorstellen en deze onderschrijft.

Financiering

Helaas kan zekerheid omtrent de financiering van het gewenste beleid pas worden geboden bij de begrotingsbehandeling in november 2016. Dit is gelegen aan het feit dat er bij het schrijven van de nota nog onvoldoende inzicht bestaat in het gemeentebrede meerjarenperspectief vanaf 2016.

Communicatie:

De cliëntenraad benadrukt het belang van communicatie omtrent de gemeentelijke regelingen. Het college zal de komende periode extra aandacht geven aan communicatie rondom inkomensondersteunde maatregelen. Dit is een terugkerend punt van aandacht. Als de raad instemt met financiering van de beoogde maatregelen dan zal ook hier extra aandacht aan worden besteed. Zowel intern, extern als richting ketenpartners. Dit is verwerkt in maatregel 8.

Schuldhelpverlening

In Diemen kan ook voor enkelvoudige schulden een beroep op schuldhelpverlening worden gedaan. Bijvoorbeeld via een adviesgesprek of het treffen van een minnelijke regeling. Uit het adviesgesprek kan ook blijken dat er behoefte is aan bijvoorbeeld budgetbeheer of inzet van een vrijwilliger of een multidisciplinaire aanpak door het Brede Hoed team. In die zin is al sprake van een ruimhartige toegang. De gemeente kan op grond van wetgeving echter niet in alle situaties schuldhelpverlening aanbieden. Bijvoorbeeld als er sprake is van boetes en/of fraudeschulden. Naar verwachting worden in de zomer van 2015 de landelijke regels versoepeld. Mogelijk kan dan toch in fraudesituaties schuldhelpverlening worden aangeboden. Veel mensen die zich aanmelden hebben CJIB boetes. Deze boetes moeten in één keer worden betaald en worden na niet kunnen betalen snel veel hoger. Vanaf juli wordt het mogelijk om verkeersboetes in termijnen te betalen. De verwachting is dat daardoor minder mensen in financiële problemen zullen komen.

Aanvragen bijstand kortdurende contracten.

De geschetste situatie mbt de aanvragen door klanten die korte contracten hebben komt circa 3 tot 5 keer per jaar voor. Vaak is de uitkering dan nog niet beëindigd zodat deze alsnog verlengd kan worden als kortdurend werk wegvalt. Als de uitkering wel is beëindigd kan soms maatwerk worden geboden, waarmee de uitkering met een verkorte procedure wordt verlengd. Dit wordt per geval bekeken. In de uitvoering worden geen problemen gesignaleerd.

ZZP'ers.

Er is geen aparte regeling voor ZZP'ers ontworpen in het armoedebeleid. Dit is niet nodig omdat niet de aard van het inkomen maar de hoogte daarvan bepalend is voor het recht op bijzondere bijstand. Kortom, ook ZZP'ers kunnen een beroep doen op bijzondere bijstand.

Voortgang en effecten van het beleid

Wij lezen in de aanbeveling een wens voor zowel een kwantitatieve als kwalitatieve monitoring van het beleid en de effecten daarvan. Dit sluit aan bij de voorstellen in hoofdstuk 9. De voortgang en effectiviteit wordt geagendeerd in het jaarlijks overleg tussen de cliëntenraad en de wethouder.

- AOW : Algemene Ouderdomswet
AWBZ : Algemene wet bijzondere ziektekosten
Bbz : Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
CER : compensatie eigen risico.
CZM : Collectieve Zogverzekering voor Minima
loaw : Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
loaz : Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
Wajong: Wet Werk en Arbeidsondersteuning Jonggehandicapten
WWB : Wet Werk en Bijstand
Wmo : Wet maatschappelijke ondersteuning
WML : Wettelijk Minimum Loon
WTCG: Wet tegemoetkoming Chronisch Zieken en Gehandicapten